

Θέμα πρώτο

1. Τίτλος στα Ελληνικά

Οπτική αφήγηση στα Μουσεία: η χρήση εικαστικών αναπαραστάσεων ιστορικών θεμάτων στο σχεδιασμό εκθέσεων Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας και η συμβολή τους στη διαμόρφωση της ιστορικής κουλτούρας στην Ελλάδα.

Προτεινόμενη Επιβλέπουσα: Αναπλ. Καθ. Παρασκευή Κερτεμελίδου

2. Τίτλος στα Αγγλικά

Visual narratives in Museums: The use of artistic representations of historical subjects in the design of pre-Modern, Modern and Contemporary History exhibitions and their role in shaping Historical Culture in Greece.

3. Λέξεις κλειδιά

Οπτική Ιστορία, οπτικός πολιτισμός, ιστορική κουλτούρα, σχεδιασμός έκθεσης, οπτικός γραμματισμός, ιστορικός γραμματισμός, τέχνη, εικαστικά, video art, εικονική πραγματικότητα

4. Περίληψη

Το Μουσείο αποτελεί έναν από τους θεσμούς που διαμορφώνουν την αντίληψή μας για το παρελθόν και την ιστορία, όχι μόνο επειδή διαφυλάσσει υλικά τεκμήρια ιστορικής σημασίας αλλά κυρίως επειδή παράγει ιστορική αφήγηση ερμηνεύοντας τα τεκμήρια και προτείνοντας τρόπους ιστορικής αναπαράστασης. Είναι ο χώρος όπου η πειθαρχία της Ιστορίας αποκτά εφαρμοσμένη μορφή και συναντά το ευρύ κοινό, μέσα από κείμενα αλλά και μεθόδους οπτικοποίησης του παρελθόντος.

Είναι αναμφισβήτητος ο ρόλος του Μουσείου στη μετάδοση γνώσεων στο ευρύ κοινό. Για το λόγο αυτό, άλλωστε, θεωρείται ένας από τους θεσμούς της άτυπης εκπαίδευσης, καθώς τα Μουσεία παρέχουν περιβάλλοντα που ευνοούν τη βιωματική και πολυαισθητηριακή μάθηση. Έχουν γίνει πολλές μελέτες που αφορούν στη μουσειοπαιδαγωγική, την εκπαιδευτική διαδικασία μέσα στο μουσείο με εκπαιδευτικά προγράμματα, αξιοποίηση μουσειοσκευών κ.α., τα οποία απευθύνονται κυρίως στην εκπαιδευτική κοινότητα και σε οργανωμένες επισκέψεις για το σκοπό αυτό. Παρόλα αυτά, δεν έχουν γίνει ουσιαστικές μελέτες που να αφορούν στην μετάδοση των ιστορικών γνώσεων στο σχεδιασμό της έκθεσης. Πώς δηλαδή μπορεί μια μουσειακή έκθεση με ιστορικό περιεχόμενο να ενισχύσει την ιστορική συνείδηση των επισκεπτών, γενικά, και όχι μόνο όσων συμμετέχουν σε ειδικά σχεδιασμένα για αυτούς εκπαιδευτική δραστηριότητα.

Ειδικότερα η προτεινόμενη διατριβή πρόκειται να εξετάσει την αξιοποίηση των εικαστικών αναπαραστάσεων, μέσω της ζωγραφικής, φωτογραφίας, κόμικς, κινούμενης εικόνας, video art και AR/VR εφαρμογές με ιστορικά θέματα στις μουσειακές εκθέσεις. Εν ολίγοις προτείνει

τη διερεύνηση του τρόπου που μεταδίδονται οι γνώσεις για το παρελθόν και ειδικότερα για θέματα νεώτερης και σύγχρονης ιστορίας, μέσα από το σχεδιασμό της έκθεσης χωρίς την παρεμβολή εκπαιδευτικού προγράμματος. Εστιάζει στον τρόπο που απευθύνεται το μουσείο σε όλους του επισκέπτες και επισκέπτριες μιας έκθεσης με ιστορικό περιεχόμενο, χρησιμοποιώντας ως βασικό αναλυτικό εργαλείο την έννοια της «ιστορικής κουλτούρας». Βασικό ερευνητικό ερώτημα είναι πώς και κατά πόσο επιδρά η αξιοποίηση εικαστικών έργων στις εκθέσεις ιστορικού περιεχομένου στη διαμόρφωση ιστορικής συνείδησης για τους επισκέπτες και πώς επηρεάζει την ευρύτερη ιστορική κουλτούρα των επισκεπτών τους. Η προτεινόμενη ερευνητική εργασία συνδυάζει τα επιστημονικά πεδία της Μουσειολογίας, της Δημόσιας Ιστορίας, της Ιστορίας της Τέχνης, της Αρχιτεκτονικής και της Φιλοσοφίας, ειδικότερα των κλάδων της Αισθητικής και της Γνωσιολογίας. Επιμέρους ερευνητικά ερωτήματα θα κινηθούν σε τρεις θεματικούς άξονες: την οπτική ιστορία, το σχεδιασμό εκθέσεων και τη διδακτική της ιστορίας. Τα συμπεράσματα θα αφορούν στο συγκερασμό των παραπάνω θεματικών.

5. Εισαγωγική βιβλιογραφία

Μουσειολογία:

Ambrose, T., & Paine, C. (2012). *Museum basics*. Routledge.

Hein, G.E. (1998). *Learning in the Museum*. Routledge.

Hooper-Greenhill, E. (2000). *Museums and the Interpretation of Visual Culture*. Routledge.

Karp I., Lavine S. (2012). *Exhibiting Cultures: The Poetics and Politics of Museum Display*. Smithsonian Institution Press.

Macleod, S., Hourston Hanks, L., & Hale, J. (eds). (2012). *Museum Making: Narratives, Architectures, Exhibitions*. Routledge.

Οπτική Ιστορία / Ιστορική κουλτούρα:

Carretero M., Berger S., Grever M. (επιμ.) *Palgrave Handbook of Research in Historical Culture and Education*. Palgrave Macmillan.

Λιαντίνη, Δ. (2001). *Το Μουσείο και η Διδακτική της Ιστορίας, του Πολιτισμού και της Τέχνης*. Βιβλιογονία.

McArthur Harris, & L., Metzger S.A. (2018). *The Wiley International Handbook of History Teaching and Learning*. Wiley.

Mietzner, U., Myers, K., & Peim, N. (eds). (2005). *Visual History: Images of Education*. P. Lang.

Mirzoeff, N. (2009). *An Introduction to Visual Culture*. Routledge.

Σαλβάνου, Α. (2021). *Πώς μαθαίνουμε ιστορία χωρίς να τη διδαχθούμε; Ιστορική κουλτούρα, δημόσια ιστορία, ιστορική εκπαίδευση*. Ασίνη.

Sturken, M. και Cartwright, L. (2001). *Practices of Looking: An Introduction to Visual Culture*. Oxford University Press

Θεωρία της Τέχνης / Αισθητικής:

Adorno, T.W. (2000). *Αισθητική θεωρία*. Αλεξάνδρεια.

Berger, J. (2011). *Η εικόνα και το βλέμμα*. Μεταίχμιο.

Τζελ, Α. (2021). *Τέχνη και Δράση. Μια ανθρωπολογική θεωρία*. ΜΙΕΤ.

Μεθοδολογία / μουσειακή εθνογραφία:

Alivizatou, M. (2012). *Intangible Heritage and the Museum: New perspectives on cultural preservation*. Left Coast Press.

Bhatti, S. (2012). *Translating Museums. A Counterhistory of South Asian Museology*. Routledge.

Handler, R. & Gable, E. (1997). *The New History in an Old Museum. Creating the Past at Colonial Williamsburg*. Duke University Press.

Θέμα δεύτερο

1. Τίτλος στα Ελληνικά

Χωρικός σχεδιασμός και ιστορική αφήγηση: Προσεγγίσεις και πρακτικές νοηματοδότησης στα σύγχρονα μουσεία

Προτεινόμενη Επιβλέπουσα: Αναπλ. Καθ. Παρασκευή Κερτεμελίδου

2. Τίτλος στα Αγγλικά

Spatial planning and historical narrative: approaches and practices of interpretation in contemporary museums

3. Λέξεις κλειδιά

νοηματικός σχεδιασμός εκθέσεων, χωρικός σχεδιασμός εκθέσεων, επιμελητικές πρακτικές, εκθέσεις με ιστορικό περιεχόμενο.

4. Περίληψη

Ο χώρος του μουσείου και η ερμηνευτική στρατηγική στον τρόπο παρουσίασης του υλικού πολιτισμού κατασκευάζει και μεταφέρει μηνύματα στο κοινό. Οι επιμελητικές και σχεδιαστικές πρακτικές μορφοποιούν τη γνώση για το παρελθόν και ενδεχομένως επικυρώνουν την ιδεολογία της σύγχρονης κοινωνίας.

Μέχρι σήμερα δεν έχει μελετηθεί η επίπτωση των εκθεσιακών πρακτικών στη μορφοποίηση της γνώσης αναφορικά με ιστορικά γεγονότα, αφού δεν γνωρίζουμε εάν οι επισκέπτες μετέβαλαν τις απόψεις τους για ιστορικούς μύθους ή εάν διεύρυναν την οπτική τους για ιστορικά θέματα έπειτα από μια μουσειακή επίσκεψη. Ενδεικτικά παραδείγματα που μπορούν να επιστρατευθούν είναι οι εκθέσεις για την Επανάσταση του 1821 (με αφορμή τα 200 χρόνια από την Επανάσταση), εκθέσεις για τη Μικρασιατική Εκστρατεία, κ.ά.

Επομένως, με τη μελέτη του τρόπου παρουσίασης των εκθεμάτων στο εσωτερικό των μουσείων θα διερευνηθεί εάν η νοηματοδότηση στον μουσειακό χώρο προσφέρει πολλαπλές ιστορικές οπτικές, εάν συγκλίνει ή αποκλίνει από το επίσημο εθνικό αφήγημα. Επιπλέον θα εξεταστεί ο βαθμός μεταβολής της γνώσης των επισκεπτών για τα συγκεκριμένα γεγονότα μετά την επίσκεψη στον χώρο του μουσείου.

Συνεπώς, ο στόχος που τίθεται είναι η κριτική προσέγγιση των εκθέσεων στα μουσεία και ερωτήματα που αφορούν τη νοηματοδότηση στους χώρους πολιτισμού, τον ρόλο των επιμελητών, τη γνώση που προέκυψε και τον βαθμό σύγκλισης με τη δημόσια ή ακαδημαϊκή ιστορία.

Η μεθοδολογία που προτείνεται είναι ο συνδυασμός ποιοτικής και ποσοτικής ανάλυσης. Κρίνεται επιβεβλημένη η λήψη συνεντεύξεων, προκειμένου να εξεταστούν οι προθέσεις των επιμελητών και των αρχιτεκτόνων/μουσειολόγων οι οποίες μπορούν να γίνουν αντιληπτές με τη διεύθυνση του χώρου του μουσείου που φιλοξενεί την έκθεση, την

επιλογή αντικειμένων, τη χρήση τεχνολογιών, τον φωτισμό, κ.ά. Παράλληλα προτείνεται η μελέτη των βιβλίων επισκεπτών για να εξεταστεί η γνώμη των επισκεπτών και η χρήση ερωτηματολογίων, μέσα από τα οποία θα διαπιστωθούν ενδεχόμενες μεταβολές στη γνώση.

5. Εισαγωγική βιβλιογραφία

Μουσειολογία:

Black, G., 2009. *Το ελκυστικό μουσείο. Μουσεία και επισκέπτες*. Αθήνα: Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς (ΠΙΟΠ).

Pierce, S., 2002. *Μουσεία Αντικείμενα και Συλλογές*. Θεσσαλονίκη: Βάνιας.

Οικονόμου, Μ., 2003. *Μουσείο: Αποθήκη ή ζωντανός οργανισμός; Μουσειολογικοί προβληματισμοί και ζητήματα*. Αθήνα: Κριτική.

Τζώνος, Π., 2007. *Μουσείο και νεωτερικότητα*. Παπασωτηρίου, Αθήνα.

Χωρικό σχεδιασμό εκθέσεων:

Τζώνος, Π., 2013. *Μουσείο και μουσειακή έκθεση*. Εντευκτήριο, Θεσσαλονίκη.

Μουσείο και Ιστορική κουλτούρα:

Λιαντίνη, Δ. (2001). *Το Μουσείο και η Διδακτική της Ιστορίας, του Πολιτισμού και της Τέχνης*.

Βιβλιογονία.

Θέμα τρίτο

1. Τίτλος τα Ελληνικά:

Η τεχνητή νοημοσύνη στην Αρχιτεκτονική: Εφαρμογές ψηφιακών χωρικών αναπαραστάσεων και συνεισφορά στη κριτική παραγωγή αρχιτεκτονικού έργου

**Προτεινόμενος Επιβλέπων: Δρ. Στυλιανός Κουζελέας, Επικ. Καθηγητής
(s.kouzeleas@gmail.com)**

2. Τίτλος στα Αγγλικά:

Artificial Intelligence in Architecture: Applications of digital spatial representations and contribution to the critical production of architectural work

3. Λέξεις κλειδιά:

Τεχνητή Νοημοσύνη, Αρχιτεκτονική, Ψηφιακές χωρικές αναπαραστάσεις, Κριτική διαδικασία αρχιτεκτονικής σκέψης, Βοηθός αυτόματου αρχιτεκτονικού σχεδιασμού, Εφαρμογές AI

4. Περίληψη:

Η έρευνα αφορά στη σχέση, εμπλοκή και συνεισφορά της τεχνητής νοημοσύνης στην Αρχιτεκτονική. Η έρευνα ορίζει την τεχνητή νοημοσύνη και τη σχέση της με την αρχιτεκτονική ενώ εξετάζει τον βαθμό της ενδεχόμενης συνεισφοράς της σε κάθε επίπεδο της Αρχιτεκτονικής. Η συνεισφορά της τεχνητής νοημοσύνης δύναται να αφορά στη διαδικασία σύλληψης του αρχιτεκτονικού έργου και του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού, στη ψηφιακή χωρική προσομοίωση, στην κατασκευή, στην παρουσίαση του αρχιτεκτονικού έργου, στη διαχείριση αρχιτεκτονικών πληροφοριών, κλπ. Η διατριβή παρουσιάζει τρόπους, τεχνικές και παραδείγματα τεχνητής νοημοσύνης στην Αρχιτεκτονική, κατηγοριοποιώντας και συγκρίνοντας αρχιτεκτονικά δεδομένα, λογισμικά τεχνητής νοημοσύνης και αποτελέσματα εφαρμογών τους. Ο σκοπός της έρευνας αφορά επίσης στην εύρεση και αξιοποίηση των βέλτιστων επιλογών, τρόπων και τεχνικών που πηγάζουν από την εφαρμογή της τεχνητής νοημοσύνης ως μέσο αρωγής στην Αρχιτεκτονική καθώς επίσης και στην αποφυγή μιας άκριτης αυτοματοποιημένης διαδικασίας παραγωγής αρχιτεκτονικού έργου έναντι της ελευθερίας, της δημιουργικότητας και της κριτικής σκέψης.

5. Ενδεικτική βιβλιογραφία

1. Matter, N.M., Gado, N. (2024), Artificial Intelligence in Architecture: Integration into Architectural Design Process, Engineering Research Journal 181:1-16,
DOI:10.21608/erj.2024.344313

2. Yangluxi Li, Huishu Chen, Peijun Yu, Li Yang (2025), A Review of Artificial Intelligence in Enhancing Architectural Design Efficiency, Appl. Sci. 2025, 15(3), 1476;
<https://doi.org/10.3390/app15031476>
3. Suhyung Jang, Hyunsung Roh, Ghang Lee, (2025), Generative AI in architectural design: Application, data, and evaluation methods, Automation in Construction 174, 106174
4. Elere, E., Ulme, A., De Paolis, L., (2024), ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN ARCHITECTURE AND ART EDUCATION, Environment. Technology. Resources. Proceedings of the 15th International Scientific and Practical Conference, Vol 2, DOI: <https://doi.org/10.17770/etr2024vol2.8063>
5. El Moussaoui, Mustapha, (2025), Architectural practice process and artificial intelligence – an evolving practice, Open Engineering 15(1), pp. 20240098. <https://doi.org/10.1515/eng-2024-0098>
6. GalalEldin ElKousy, A.A., (2025), The Impact of Artificial Intelligence on Architecture, International Journal of Science and Research Archive 15(03), 848-851,
<https://doi.org/10.30574/ijsra.2025.15.3.1812>
7. Horvath, A-S., Pouliou, P., (2024), AI for conceptual architecture: Reflections on designing with text-to-text, text-to-image, and image-to-image generators, Frontiers of Architectural Research 13(3), 593-612, <https://doi.org/10.1016/j.foar.2024.02.006>
8. Lukovich, T., (2023), Artificial Intelligence and Architecture Towards a New Paradigm, YBL Journal of Built Environment 8(1), 30-45, DOI:10.2478/jbe-2023-0003
9. Talebian, S., Golkarieh, A., Eshraghi, S., Naseri, M., Naseri, S., (2025), Artificial Intelligence Impacts on Architecture and Smart Built Environments: A Comprehensive Review, Advances in civil engineering and environmental science 2(1), 45-56,
[10.22034/acees.2025.488106.1013](https://doi.org/10.22034/acees.2025.488106.1013)